

Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 april 2017, nr. 1169178 houdende wijziging van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gelet op de artikelen 7.25, 7.26 en 7.26a, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

Besluit:

ARTIKEL I WIJZIGING VAN DE REGELING AANMELDING EN TOELATING HOGER ONDERWIJS

De Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs wordt gewijzigd als volgt:

A

Bijlage A. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het wetenschappelijk onderwijs, wordt gewijzigd als volgt:

1. In de tabellen 'Economie', 'Gedrag en maatschappij', 'Gezondheidszorg', 'Landbouw en natuurlijke omgeving', 'Natuur', 'Recht', 'Taal en cultuur', 'Techniek' en 'Sectoroverstijgend' vervallen de eerste kolommen met de nummeringen.

2. In de tabel 'Economie' worden in de alfabetische rangschikking ingevoegd de rijen:

B Business Administration	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal
---------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

B Economics and Business Economics	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal	wisA of wisB en Engelse taal
------------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

3. De tabel 'Gedrag en maatschappij' wordt als volgt gewijzigd:

a. in de rij 'B Communicatiewetenschap' wordt 'B Communicatiewetenschap' vervangen door 'B Communicatiewetenschappen'; en

b. vervalt de rij 'B Milieu-maatschappij-wetenschappen'.

4. De tabel 'Gezondheidszorg' wordt als volgt gewijzigd:

a. in de rij 'Diergeneeskunde' wordt 'Diergeneeskunde' vervangen door 'B Diergeneeskunde'; en

b. de rij 'Geneeskunde' vervalt.

5. In de tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving' vervalt de rij 'B Biologie'.

6. De tabel 'Natuur' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rijen 'B Milieu-natuurwetenschappen' en 'B Molecular Science and Technology' vervallen;

c. in de rij 'B Kennistechnologie' wordt 'B Kennistechnologie' vervangen door 'B Data Science and Knowledge Engineering' en de rij wordt in de alfabetische rangschikking geplaatst; en

d. in de alfabetische rangschikking worden ingevoegd de rijen:

B Artificial Intelligence	*	*	*	wisA of wisB
B Chemistry	*	wisB + nat	wisB + schk + nat	wisA + wisB + nat
B Economie en Informatica	*	*	wisB	wisB
B Molecular Life Science	bio	nat + wisB	#	#

7. De tabel 'Taal en cultuur' wordt als volgt gewijzigd:

- de rijen 'B Liberal Arts en Sciences', 'B Religie in Samenleving en Cultuur', 'B Theater- Film en Televisiewetenschap', 'B Theologie Klassiek' en 'B Theologie Plus' vervallen;
- in de rij 'B Culturele Informatiewetenschap' wordt 'B Culturele Informatiewetenschap' vervangen door 'B Media en Informatie' en de rij wordt in de alfabetische rangschikking geplaatst;
- in de rij 'B Engelse Taal en Cultuur' wordt 'B Engelse Taal en Cultuur' vervangen door 'B English Language and Culture' en de rij wordt in de alfabetische rangschikking geplaatst; en
- in de rij 'B Friese Taal en Cultuur' wordt 'B Friese Taal en Cultuur' vervangen door 'B Minorities & Multilingualism' en de rij wordt in de alfabetische rangschikking geplaatst.

8. De tabel 'Techniek' wordt als volgt gewijzigd:

- de rijen 'B Bedrijfsinformatietechnologie' en 'B Molecular Science and Technology' vervallen; en
- in de in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd de rij:

B Data Science	*	wisB	wisB	wisB
----------------	---	------	------	------

9. De tabel 'Sectoroverstijgend' wordt vervangen door:

Sectoroverstijgend

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Future Planet Studies	*	*	ak of bio of nat of schk	wisA of wisB en (minimaal) twee van de volgende vakken: econ, ak, biol, nat en/of schk
B Global Sustainability Science	*	*	nat of schk of biol	wisA of wisB en (minimaal) twee van de volgende vakken: na, schk, biol, en/of eco
B International Studies	*	*	*	*
B Liberal Arts and Sciences	*	*	*	*
B Liberal Arts and Sciences: Global Challenges	*	*	*	*
B Life Science and Technology	*	wisB en nat	wisB en nat	wisB, nat en schk
B Molecular Science and Technology	*	wisB en nat	wisB, nat en schk	wisB, nat en schk
B Philosophy, Politics and Economics	wisB en nat	wisB en nat	wisB, nat en schk	wisB, nat en schk
B Politics, Psychology, Law and Economics	*	*	*	wisA of wisB
B Security Studies	*	*	*	*

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Technology and Liberal Arts & Sciences	*	*	*	*
B Tourism	*	*	*	wisA of wisB

B

Bijlage B. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het hoger beroepsonderwijs, wordt gewijzigd als volgt:

1. In de tabellen 'Economie (instroom met havo-diploma)', 'Gedrag en maatschappij (instroom met havo-diploma)', 'Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)', 'Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)', 'Onderwijs (instroom met havo-diploma)', 'Taal en cultuur (instroom met havo-diploma)', 'Techniek (instroom met havo-diploma)' en 'Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)' vervallen de eerste kolommen met de nummeringen.

2. De tabel 'Economie (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Advanced Business Creation' wordt vervangen door:

B Advanced Business Creation	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
------------------------------	-------------	-------------	---	--------------------------------

b. de rijen 'B Business Administration in Hotel Management¹', 'B Informatiedienstverlening en -Management³', 'B Informationmanagement' en 'B Sport, Management en Ondernemen¹' vervallen;

c. de rij 'B Vrijtijdsmanagement³' vervalt;

d. in de rij 'B Hoger Hotelonderwijs^{1,3}' wordt 'B Hoger Hotelonderwijs^{1,3}' vervangen door 'B Hotel Management^{1,3}';

e. in de rij 'B Logistiek en Economie' wordt 'B Logistiek en Economie' vervangen door 'B Logistiek en Economie³'; en

f. in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd de rijen:

B Business Management	*	*	*	*
-----------------------	---	---	---	---

B Leisure Management ³	*	*	*	econ of m&o
-----------------------------------	---	---	---	-------------

3. De tabel 'Gedrag en maatschappij (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Sport en Bewegingseducatie' vervalt;

b. in de rij 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening' wordt 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening' vervangen door 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening³';

c. in de rij 'B Social work' wordt 'B Social work' vervangen door 'B Social Work³'; en

d. de rij 'Sport en Beweging¹' wordt vervangen door de hiernavolgende rij, die in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B Sportkunde ^{1,3}	*	*	*	*
-----------------------------	---	---	---	---

4. De tabel 'Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Sport, Gezondheid en Management³' vervalt;

b. in de rij 'B Verpleegkundige, opleiding tot' wordt 'B Verpleegkundige, opleiding tot' vervangen door 'B Verpleegkundige, opleiding tot'^{3r}.

5. De tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Diermanagement' komt te luiden:

B Diermanagement	*	*	biol	biol
------------------	---	---	------	------

b. de rij 'B Food Design and Innovation' wordt vervangen door de hiernavolgende rij, die in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B Food and Innovation	*	*	*	*
-----------------------	---	---	---	---

c. de rijen 'B Greenport Business & Retail', 'B Plattelandsvernieuwing' en 'B Watermanagement' vervallen;

d. in de rij 'B Land- en watermanagement' wordt 'B Land- en watermanagement' vervangen door 'B Land- en Watermanagement'^{3r}; en

e. in de alfabetische rangschikking worden ingevoegd de rijen:

B Tuinbouw en Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
----------------------------	---	---	---	--------------

B International Food & Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
-------------------------------------	---	---	---	--------------

B Management van de Leefomgeving	*	*	*	wisA of wisB
----------------------------------	---	---	---	--------------

6. De tabel 'Onderwijs (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. in rij 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar' wordt 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar' vervangen door 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar'^{3r};

b. in de rij 'B Engels^{2,3r}' wordt 'B Engels^{2,3r}' vervangen door 'B Engels^{2r}';

c. in de rij 'B Motorvoertuigetechniek I en II^{2,3r}' wordt 'B Motorvoertuigetechniek I en II^{2,3r}' vervangen door 'B Motorvoertuigetechniek I en II²';

d. de rijen 'B Bouwkunde I en II^{2,3r}', 'B Bouwtechniek I en II^{2,3r}', 'B Elektrotechniek I en II^{2,3r}', 'B Informatie en Communicatie technologie, docent^{2,3r}', 'B Installatietechniek I en II^{2,3r}', 'B Mechanische Techniek I en II^{2,3r}', 'B Mens en Maatschappij^{2,3r}', 'B Verzorging/huishoudkunde²', 'B Verzorging/gezondheidskunde^{2r}' en 'B Werktuigbouwkunde I en II^{2,3r}' vervallen; en

e. in de rij 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{1,2,3r}' wordt 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{1,2,3r}' vervangen door 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{2,3r}'; en

f. in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd de rij:

B International Teacher Education for Primary Schools (ITEPS)	*	*	*	*
---	---	---	---	---

7. De tabel 'Techniek (instroom met havo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. in de rij 'B Automotive' wordt 'B Automotive' vervangen door 'B Automotive^{3r};

b. de rij 'B Creative Media and Game Technologies' komt te luiden:

B Creative Media and Game Technologies ¹	*	*	*	wisA of wisB
---	---	---	---	--------------

c. in de rij 'B Elektrotechniek' wordt 'B Elektrotechniek' vervangen door 'B Elektrotechniek³;

d. de rij 'B Industrieel Product Ontwerpen' komt te luiden:

B Industrieel Product Ontwerpen ³	*	nat of nlt	nat of nlt	#
--	---	------------	------------	---

e. de rij 'B Maritiem Officier¹' komt te luiden:

B Maritiem Officier ¹	*	nat of nlt	wisB en nat	wisB en nat
----------------------------------	---	------------	-------------	-------------

f. de rij 'B Maritiem Officier¹' komt te luiden:

B Maritiem Officier ¹	wisB en nat	wisB en nat	wisB en nat	wisB en nat
----------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

g. in de rij 'Maritieme Techniek^{3r}' wordt 'Maritieme Techniek^{3r}' vervangen door 'B Maritieme Techniek^{3r};

h. in de rij 'Toegepaste Wiskunde' wordt 'Toegepaste Wiskunde' vervangen door 'B Toegepaste Wiskunde'; en

i. de rij 'B Mens en Techniek' komt te luiden:

B Mens en Techniek	*	*	*	*
--------------------	---	---	---	---

8. De tabel 'Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)' wordt vervangen door:

Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Global Project and Change Management	*	*	*	wisA of wisB
B HBO-ICT ³	*	*	*	*

9. De tabel 'Economie (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Accountancy^{3r}' komt te luiden:

B Accountancy ³	*	*	*	*
----------------------------	---	---	---	---

b. de rijen 'B Business Administration in Hotel Management¹', 'B Informatiedienstverlening en -Management^{3r}', 'B Informationmanagement' en 'B Sport, Management en Ondernemen' vervallen;

c. de rij 'B Vrijtijdsmanagement^{3r}' vervalt;

d. in de rij 'B Hoger Hotelonderwijs^{1,3r}' wordt 'B Hoger Hotelonderwijs^{1,3r}' vervangen door 'B Hotel Management^{1,3r}' en de rij wordt in de alfabetische rangschikking geplaatst;

e. in de rij 'B Logistiek en Economie' wordt 'B Logistiek en Economie' vervangen door 'B Logistiek en Economie^{3r}'; en

f. in de alfabetische rangschikking worden ingevoegd de rijen:

B Business Management	*	*	*	*
-----------------------	---	---	---	---

B Leisure Management ³	*	*	*	econ of m&o
-----------------------------------	---	---	---	-------------

10. De tabel 'Gedrag en maatschappij (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij: 'B Sport en Bewegingseducatie' vervalt;

b. in de rij 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening' wordt 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening' vervangen door: 'B Sociaal Pedagogische Hulpverlening³;

c. in de rij 'B Social work' wordt 'B Social work' vervangen door 'B Social Work³'; en

d. de rij 'Sport en Bewegen1' wordt vervangen door de hiernavolgende rij, die in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B Sportkunde ^{1,3}	*	*	*	*
-----------------------------	---	---	---	---

11. De tabel 'Gezondheidszorg (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Sport, Gezondheid en Management³' vervalt;

b. in de rij 'B Verpleegkundige, opleiding tot' wordt 'B Verpleegkundige, opleiding tot' vervangen door 'B Verpleegkundige, opleiding tot³'.

12. De tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

a. de rij 'B Diermanagement' komt te luiden:

B Diermanagement	*	*	biol	biol
------------------	---	---	------	------

b. de rij 'B Food Design and Innovation' wordt vervangen door de hiernavolgende, die in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B Food and Innovation	*	*	*	*
-----------------------	---	---	---	---

c. de rijen 'B Greenport Business & Retail', 'B Plattelandsvernieuwing' en 'B Watermanagement' vervallen;

d. in de rij 'B Land- en watermanagement' wordt 'B Land- en watermanagement' vervangen door 'B Land- en Watermanagement³'; en

e. in de alfabetische rangschikking worden ingevoegd de rijen:

B Tuinbouw en Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
----------------------------	---	---	---	--------------

B International Food & Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
-------------------------------------	---	---	---	--------------

B Management van de Leefomgeving	*	*	*	*
----------------------------------	---	---	---	---

13. De tabel 'Onderwijs (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

- in de rij 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar' wordt 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar' vervangen door 'B Basisonderwijs, opleiding tot leraar^{3r};
- in de rij 'B Engels^{2,3r}' wordt 'B Engels^{2,3r}' vervangen door 'B Engels^{2r};
- in de rij 'B Motorvoertuigentechniek I en II^{2,3r}' wordt 'B Motorvoertuigentechniek I en II^{2,3r}' vervangen door 'B Motorvoertuigentechniek I en II^{2r};
- de rijen 'B Bouwkunde I en II^{2,3r}', 'B Bouwtechniek I en II^{2,3r}', 'B Elektrotechniek I en II^{2,3r}', 'B Informatie en Communicatie technologie, docent^{2,3r}', 'B Installatietechniek I en II^{2,3r}', 'B Mechanische Techniek I en II^{2,3r}', 'B Mens en Maatschappij^{2,3r}', 'B Verzorging/huishoudkunde^{2r}', 'B Verzorging/gezondheidskunde^{2r}' en 'B Werktuigbouwkunde I en II^{2,3r}' vervallen; en
- in de rij 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{1,2,3r}' wordt 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{1,2,3r}' vervangen door 'B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT^{2,3r}'; en
- in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B International Teacher Education for Primary Schools (ITEPS)	*	*	*	*
---	---	---	---	---

14. De tabel 'Techniek (instroom met vwo-diploma)' wordt als volgt gewijzigd:

- in de rij 'B Automotive' wordt 'B Automotive' vervangen door 'B Automotive^{3r};
- de rij 'B Bouwkunde^{3r}' komt te luiden:

B Bouwkunde ^{3r}	*	*	*	*
---------------------------	---	---	---	---

- in de rij 'B Creative Media and Game Technologies' wordt 'B Creative Media and Game Technologies' vervangen door 'B Creative Media and Game Technologies^{1r};
- in de rij 'B Elektrotechniek' wordt 'B Elektrotechniek' vervangen door 'B Elektrotechniek^{3r};
- de rij 'B Industrieel Product Ontwerpen' komt te luiden:

B Industrieel Product Ontwerpen ^{3r}	*	*	*	*
---	---	---	---	---

- de rij 'B Maritiem Officier^{1r}' komt te luiden:

B Maritiem Officier ^{1r}	*	nat of nlt	wisB en nat	wisB en nat
-----------------------------------	---	------------	-------------	-------------

- de rij 'B Maritiem Officier^{1r}' komt te luiden:

B Maritiem Officier ^{1r}	wisB en nat	wisB en nat	wisB en nat	wisB en nat
-----------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

- in de rij 'Maritieme Techniek^{3r}' wordt 'Maritieme Techniek^{3r}' vervangen door 'B Maritieme Techniek^{3r}'; en
- in de rij 'Toegepaste Wiskunde' wordt 'Toegepaste Wiskunde' vervangen door 'B Toegepaste Wiskunde'; en
- de rij 'B Mens en Techniek' komt te luiden:

B Mens en Techniek	*	*	*	#
--------------------	---	---	---	---

15. De tabel 'Sectoroverstijgend (instroom met vwo-diploma)' wordt vervangen door:

Sectoroverstijgend (instroom met vwo-diploma)

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Global Project and Change Management	*	*	*	wisA of wisBý
B HBO-ICT ³	*	*	*	*

C

Bijlage D. Opleidingen waarvoor aanvullende eisen gelden vanwege beroepsprofiel' wordt als volgt gewijzigd:

1. De tabel wordt als volgt gewijzigd:

a. de rijen 'B Opleiding tot Leraar Nederlandse Gebarentaal/ Tolk NGT in de tweede graad', 'B Sport, Management en Ondernemen' en 'B Verpleegkunde in de Maatschappelijke Gezondheidszorg' vervallen;

b. de rij 'B Sport en Bewegen' wordt vervangen door de hiernavolgende rij, die in de alfabetische rangschikking wordt ingevoegd:

B Sportkunde	Voldoende aanleg en geschiktheid voor de uitoefening van het beroep waarop de opleiding voorbereidt voor wat betreft de ontwikkeling van de vereiste praktische bedrevenheid in bewegingsactiviteiten. Het onderzoek omvat tevens een positieve medische keuring door een arts
--------------	--

2. In de tabel 'Lerarenopleidingen en opleidingen op het gebied van de kunst waarvoor aanvullende eisen gelden' wordt in de alfabetische rangschikking ingevoegd de rij:

B Interdisciplinary Arts	Artistieke aanleg die blijkt uit: <ul style="list-style-type: none"> • reflectief vermogen • engagement ten opzichte van maatschappelijke kwesties • flexibele en open houding
--------------------------	---

D

Bijlage E: Opleidingen waarvoor aanvullende eisen gelden vanwege het onderwijsconcept wordt vervangen door:

Opleiding	Instelling(en)	Aanvullende eisen
B International Bachelor's Programme in Communication and Media	Erasmus Universiteit Rotterdam	Voldoende aanleg, geschiktheid en motivatie voor de opleiding, gelet op de beoogde interculturele en internationale eindkwalificaties en in lijn met de vereisten van het onderwijsconcept van een multiculturele internationale classroom
B Economie en Bedrijfseconomie	Universiteit Maastricht	Voldoende geschiktheid, ervaring en motivatie voor de opleiding om te kunnen participeren in het onderwijsconcept probleemgestuurd onderwijs met een international classroom, hetgeen voor een aanzienlijk deel medebepalend is voor het behalen van de beoogde eindkwalificaties en de daartoe benodigde organisatie en inrichting van het onderwijs
B Hotel Management	Hotelschool The Hague NHTV Internationale Hogeschool Breda Saxion Hogeschool Stenden Hogeschool Zuyd Hogeschool	Voldoende aanleg en geschiktheid voor de opleiding, gelet op de organisatie en inrichting van het onderwijs

Opleiding	Instelling(en)	Aanvullende eisen
B International Business	Universiteit Maastricht	Voldoende geschiktheid, ervaring en motivatie voor de opleiding om te kunnen participeren in het onderwijsconcept probleemgestuurd onderwijs met een internationaal classroom, hetgeen voor een aanzienlijk deel medebepalend is voor het behalen van de beoogde eindkwalificaties en de daartoe benodigde organisatie en inrichting van het onderwijs

ARTIKEL II INWERKINGTREDING

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst, met uitzondering van:

- artikel I, onderdelen B, onder 2, subonderdeel c, onder 14, subonderdeel j en C, onder 2, treden in werking met ingang van 1 september 2018;
- artikel I, onderdeel B, onder 7, subonderdelen f en i, treedt in werking met ingang van 1 september 2019; en
- artikel I, onderdeel B, onder 14, subonderdeel g, treedt in werking met ingang van 1 september 2020.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker*

TOELICHTING

Algemeen deel

1. Inhoud regeling tot wijziging van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho)

Nadere vooropleidingseisen

Voor sommige opleidingen gelden nadere vooropleidingseisen. Deze hebben betrekking op een profiel of bepaalde vakken die deel moeten hebben uitgemaakt van het eindexamen van de vooropleiding. Met de nadere vooropleidingseisen wordt beoogd dat degene die een opleiding wil gaan volgen, kennis heeft die aansluit op de inhoud van de desbetreffende opleiding. Bijlage A van de Ratho heeft betrekking op de nadere vooropleidingseisen voor het wetenschappelijk onderwijs, bijlage B van de Ratho heeft betrekking op de nadere vooropleidingseisen voor het hoger beroepsonderwijs. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar toelating met een havo-diploma of een vwo-diploma.

De in deze regeling opgenomen wijzigingen van de nadere vooropleidingseisen zijn tot stand gekomen in overleg met de VSNU en de VH.

De onderhavige regeling brengt wijzigingen aan in de bijlage A of de bijlage B, die te maken hebben met nieuwe nadere vooropleidingseisen (lichter of zwaarder), nieuwe opleidingen, opleidingen die niet meer worden verzorgd, samengevoegde opleidingen en naamswijzigingen van opleidingen. Tevens zijn enkele technische correcties aangebracht. De in de bijlagen opgenomen namen zijn conform die in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho).

In alle tabellen van die bijlagen werden de daarin opgenomen opleidingen genummerd en in de alfabetische rangschikking opgenomen. Deze wijze van rubricering is teruggebracht tot een enkel systeem, waarbij de opleidingen in alfabetische rangschikking in de tabellen worden opgenomen. Dit maakt de tabellen eenvoudiger en beter leesbaar.

Aanvullende eisen

Aanvullende eisen worden gesteld op grond van het beroepsprofiel dan wel de organisatie en de inrichting van het onderwijs en hebben betrekking op kennis of vaardigheden respectievelijk eigenschappen van studenten die niet of niet voldoende onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de eis van artistieke aanleg bij kunstopleidingen en stemvaardigheden bij de opleiding voor logopedie en om eisen vanwege de organisatie en inrichting van het onderwijs, zoals in het hotelonderwijs. Bijlage D van de Ratho heeft betrekking op de aanvullende in verband met het beroepsprofiel. Bijlage E van de Ratho heeft betrekking op aanvullende eisen in verband met de inrichting van het onderwijs.

Deze regeling bevat wijzigingen in de nadere vooropleidingseisen, die voor het eerst gelden voor het studiejaar 2017–2018, 2018–2019, 2019–2020 of 2020–2021. Reden hiervoor is dat er in sommige gevallen sprake is van verlichting en soms van verzwaring van de eisen. Als er sprake is van een verlichting van de nadere vooropleidingseisen, kunnen deze direct in werking treden. Een aankomend student heeft voordeel van deze wijziging en daarom is directe inwerkingtreding op zijn plaats. Als het gaat om een verzwaring van de eisen, gelden deze voor het eerst voor het studiejaar dat 2 jaar of 3 jaar begint nadat de beoogde verzwaring is aangekondigd. Een dergelijke termijn biedt een leerling in het voortgezet onderwijs (havo of vwo) de gelegenheid zich voor te bereiden door zijn keuze voor een profiel en de vakken die hij gaat volgen, af te stemmen op de opleiding die hij na afronding van het voortgezet onderwijs wil gaan volgen.

3. Administratieve lasten, gevolgen DUO en financiële gevolgen

De wijziging van de regeling genereert geen administratieve lasten voor de instellingen en heeft geen financiële gevolgen voor de rijksbegroting. Er is geen sprake van een verandering in de informatieplicht van instellingen aan de overheid. Er zijn geen inhoudelijke gevolgen voor DUO.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A (Bijlage A. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het wetenschappelijk onderwijs)

Onderdeel A onder 1.

Voor het vervallen in alle tabellen van de eerste kolom en de daarin opgenomen nummering wordt

verwezen naar het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel A onder 2, tabel 'Economie'

De opleidingen 'B Business Administration' en 'B Economics and Business Economics' worden voor het eerst met ingang van het studiejaar 2017–2018 verzorgd en worden in dit onderdeel met de bijbehorende nadere vooropleidingseisen aan de tabel toegevoegd.

Onderdeel A onder 3 en 6, tabellen 'Gedrag en maatschappij' en 'Natuur'

In de tabel 'Gedrag en maatschappij' stond 'B Communicatiewetenschap' terwijl de naam van de desbetreffende opleiding is: 'B Communicatiewetenschappen'. Dit is hier rechtgezet.

De opleiding 'B Milieu-maatschappij-wetenschappen' vervalt in deze tabel om de volgende reden: de opleiding 'B Global Sustainability Science' is een nieuwe opleiding, die een samenvoeging vormt van de opleidingen 'B Milieu-maatschappij-wetenschappen' en 'B Milieu-Natuurwetenschappen'. Tot de samenvoeging is overgegaan vanwege het multidisciplinaire karakter van duurzaamheidsvraagstukken. Deze opleiding werd voor het eerst verzorgd in het studiejaar 2016-2017. De opleiding is opgenomen in de tabel 'Sectoroverstijgend' (zie hierna, artikel I, onderdeel A, onder 9).

Onderdeel A onder 4 tabel 'Gezondheidszorg'

- onderdeel a
Dit betreft tekstuele aanpassingen: in de tabel ontbrak ten onrechte voor de naam van de opleiding de 'B' (bachelor). Deze omissie is rechtgezet.
- onderdeel b
De rij 'Geneeskunde' stond ten onrechte in de tabel.

Onderdeel A onder 5 tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving'

In de tabel 'Landbouw en Natuurlijke omgeving' stond 'B Biologie'. Deze opleiding behoort enkel opgenomen te zijn in de tabel 'Natuur'. Dit is hier rechtgezet.

Onderdeel A onder 6, tabel 'Natuur'

- onderdeel a
Voor het vervallen van de rij 'B Milieu-Natuurwetenschappen' wordt verwezen naar de toelichting hierboven (bij onderdeel A onder 3 en 6, tabellen 'Gedrag en Maatschappij' en 'Natuur'). De opleiding 'B Molecular Science and Technology' die ook in de tabel 'Techniek' voorkwam (zie hierna bij de toelichting hieronder bij Onderdeel 8, tabel 'Techniek') is uit deze beide tabellen geschrapt en als sectoroverstijgende opleiding overgebracht naar de tabel 'Sectoroverstijgend' van bijlage A van de Ratho.
- onderdeel b
De naam van de opleiding 'B Kennistechnologie' is gewijzigd in 'B Data Science and Knowledge Engineering'. De nadere vooropleidingseisen zijn gelijk gebleven.
- onderdeel c
De opleidingen 'B Artificial Intelligence', 'B Chemistry', 'B Economie en Informatica' en 'B Molecular Life Science' en de daarbij behorende nadere vooropleidingseisen zijn toegevoegd. Deze opleidingen worden verzorgd met ingang van studiejaar 2017–2018.

Onderdeel A onder 7, tabel 'Taal en cultuur'

- onderdeel a
De opleiding 'B Liberal Arts en Sciences' is hier geschrapt omdat deze als sectoroverstijgende opleiding is verplaatst naar de tabel 'Sectoroverstijgend' van bijlage A van de Ratho. De opleidingen 'B Religie in Samenleving en Cultuur', 'B Theater- Film en Televisiewetenschap', 'B Theologie Klassiek' en 'B Theologie Plus' zijn geschrapt omdat deze opleidingen niet meer worden verzorgd.
- onderdelen b, c en d
Deze onderdelen betreffen naamswijzigingen van de desbetreffende opleidingen. 'B Culturele Informatiewetenschap' is gewijzigd in 'B Media en Informatie'; 'B Engelse Taal en Cultuur' is gewijzigd in 'B English Language and Culture' en 'B Friese Taal en Cultuur' is gewijzigd in 'B Minorities & Multilingualism'. De nadere vooropleidingseisen van deze opleidingen zijn ongewijzigd gebleven.

Onderdeel A onder 8, tabel 'Techniek'

- onderdeel a
In de tabel 'Techniek' is de 'B Bedrijfsinformatietechnologie' geschrapt omdat deze opleiding is beëindigd.
De opleiding 'B Molecular Science and Technology' die ook in de tabel 'Natuur' voorkwam (zie bij de toelichting hierboven bij onderdeel 6, tabel 'Natuur' onder c) is uit deze beide tabellen geschrapt en als sectoroverstijgende opleiding overgebracht naar de tabel 'Sectoroverstijgend' van bijlage A van de Ratho.

Onderdeel A onder 9, tabel 'Sectoroverstijgend'

Omdat de tabel 'Sectoroverstijgend' is aangevuld met een aantal sectoroverstijgende opleidingen die in deze tabel thuishoren maar daar nog niet in waren opgenomen, is de tabel als geheel vervangen. Het betreft de volgende opleidingen met de daarbij behorende nadere vooropleidingseisen: 'B Future Planet Studies' (verzorgd sinds 2012), 'B Global Sustainability Science' (verzorgd sinds 2016, zie hierboven bij de toelichting bij onderdeel A onder 3 en 6); 'B International Studies' (verzorgd sinds 2016); 'B Liberal Arts and Sciences' (zie hierboven bij toelichting Onderdeel A onder 7, onderdeel a); 'B Liberal Arts and Sciences: Global Challenges' (verzorgd sinds 2016); 'B Life Science and Technology' (verzorgd sinds 2016); 'B Philosophy, Politics and Economics' (verzorgd sinds 2016); 'B Security Studies' (start met ingang van studiejaar 2017/2018); 'B Technology and Liberal Arts & Sciences' (verzorgd sinds 2013). De opleiding 'B Politics, Psychology, Law and Economics' stond ten onrechte in **Bijlage B. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het hoger onderwijs**, tabel Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma), maar hoort in deze tabel van **Bijlage A. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het wetenschappelijk onderwijs** thuis, en is daarom verplaatst. De opleiding 'B Tourism' stond al in de tabel.

Artikel 1, onderdeel B (Bijlage B. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het hoger beroepsonderwijs)

Onderdeel B onder 1.

Voor het vervallen in alle tabellen van de eerste kolom en de daarin opgenomen nummering wordt verwezen naar het algemeen deel van de toelichting.

Onderdeel B onder 2, tabel 'Economie (instroom met havo-diploma)'

- onderdeel a
Voor de opleiding 'B Advanced Business Creation' gelden andere nadere vooropleidingseisen. Dit onderdeel verwerkt dit in de desbetreffende rij.
- onderdelen b en c
Deze onderdelen schrappen de opleidingen 'B Business Administration in Hotel Management', 'B Informatie Dienstverlening en -Management', 'B Informationmanagement' en 'B Sport, Management en Ondernemen' omdat deze niet meer worden verzorgd.
De opleiding 'B Vrijtijdsmanagement' zal in het studiejaar 2017–2018 voor het laatst de mogelijkheid van instroom hebben.
- onderdeel d
Dit onderdeel betreft de wijziging van de naam van de opleiding.
- onderdeel e
De toegevoegde ³ bij de opleiding B Sociaal Pedagogische Hulpverlening verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdeel f
De opleiding 'B Business Management' die dit onderdeel toevoegt aan deze tabel, valt onder de sector 'Economie' en niet langer tot de sector 'Techniek'. Sinds 2010 gelden geen nadere vooropleidingseisen meer. De toegevoegde ³ verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
De opleiding 'B Leisure Management' die dit onderdeel toevoegt in de tabel, met de bijbehorende nadere vooropleidingseisen, wordt sinds 2015 verzorgd.

Onderdeel B onder 3, tabel 'Gedrag en maatschappij (instroom met havo-diploma)'

- onderdeel a en d
De opleidingen 'B Sport en Bewegingseducatie' en 'B Sport, Gezondheid en Management' (zie hierna bij de toelichting op Onderdeel B onder 4, tabel 'Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)', onderdelen a en b hebben het studiejaar 2017–2018 de laatste instroom. Deze opleidin-

- gen gaan op in de opleiding 'B Sportkunde'. De nadere vooropleidingseisen zijn gelijk gebleven.
- onderdeel b en c
De toegevoegde ³ bij de opleiding B Sociaal Pedagogische Hulpverlening en de opleiding B Social work verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleidingen bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 4, tabel 'Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)'

- onderdelen a
Verwezen wordt naar de toelichting hierboven op Onderdeel B onder 3, tabel 'Gedrag en Maatschappij (instroom met havo-diploma)', onderdeel a en d.
- onderdeel b
De toegevoegde ³ bij de opleiding B Verpleegkundige, opleiding tot verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 5, tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)'

- onderdeel a
Kandidaten met een profiel CM met biologie zijn nu ook toelaatbaar tot de opleiding 'B Diermanagement'. In dit onderdeel is dit verwerkt.
- onderdeel b
De naam van de opleiding 'B Food Design and Information' is gewijzigd in 'B Food and Innovation'. Voor de kandidaten met het profiel CM zijn de eisen verlicht, voor de overige kandidaten zijn deze gelijk gebleven. Dit onderdeel brengt deze wijzigingen aan.
- onderdelen c en e
Deze onderdelen betreffen wijziging van de namen van twee opleidingen. 'B Greenport Business and Retail' is gewijzigd in 'B Tuinbouw en Agribusiness' en 'B Plattelandsvernieuwing' in 'B Management van de Leefomgeving'. De nadere vooropleidingseisen zijn gelijk gebleven. De opleiding 'B Watermanagement' is geschrapt omdat deze hier ten onrechte staat. In de tabel 'Techniek (instroom met havo-diploma)' van bijlage B van de Ratho, waar deze opleiding thuis hoort, is hij gehandhaafd.
Dit onderdeel voegt ook toe de opleiding 'B International Food & Agribusiness', die sinds het studiejaar 2013–2014 wordt verzorgd, maar nog ontbrak in deze tabel.
- onderdeel d
De toegevoegde ³ bij de opleiding B Land- en watermanagement verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 6, tabel 'Onderwijs (instroom met havo-diploma)'

- onderdelen a
De toegevoegde ³ bij de opleiding B Basisonderwijs, opleiding tot leraar verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdelen b en c
De verwijderde ³ bij de opleidingen B Engels^{2,3} en B Motorvoertuigentechniek I en II^{2,3} verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is. Dit is bij deze opleidingen niet meer het geval.
- onderdeel d
In dit onderdeel zijn opleidingen geschrapt die beëindigd zijn of niet meer worden verzorgd door een bekostigde hogeschool. Het betreft de beëindigde opleidingen 'B Bouwkunde I en II', 'B Bouwtechniek I en II', 'B Elektrotechniek I en II', 'B Informatie en Communicatie technologie, docent', 'B Installatietechniek I en II', 'B Mechanische Techniek I en II', 'B Mens en Maatschappij', 'B Werktuigbouwkunde I en II', 'B Opleiding Verzorging/huishoudkunde' en 'B Verzorging/gezondheidskunde' worden niet meer door een bekostigde hogeschool verzorgd.
De opleidingen 'B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving1' 'B Opleiding tot Leraar Basisonderwijs3' stonden op onjuiste wijze in de tabel. Dit onderdeel zet dit recht. De toegevoegde ³ verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft aan dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdeel e
In dit onderdeel is in de afkorting 'NGT ^{1,2,3} de ¹ geschrapt. De ¹ verwees naar de noot onder de tabel die aangeeft aan dat voor de desbetreffende opleiding aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de WHW gelden. Voor de opleiding 'B Opleiding tot Leraar Nederlandse

Gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT' worden deze aanvullende eisen niet meer gesteld.

- onderdeel f
Dit onderdeel voegt de opleiding 'B International Teacher Education for Primary Schools (ITEPS)' toe die met ingang van het studiejaar 2016-2017 is gestart. Voor de opleiding gelden geen nadere vooropleidingseisen.

Onderdeel B onder 7, tabel 'Techniek (instroom met havo-diploma)'

- onderdelen a en c
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleidingen B Automotive en B Elektrotechniek verwijzen naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdeel b en d
Voor de opleidingen 'B Creatieve Media and Game Technologies1' en 'B Industrieel Product Ontwerpen3' gelden -reeds eerder in de toelichting van een eerdere wijziging van de Ratho (Stcrt. 2015, 14390) aangekondigde- 2017–2018, gewijzigde nadere vooropleidingseisen met ingang van het studiejaar 2017–2018.
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding Industrieel Product Ontwerpen verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is. Daarnaast is een omissie in de nadere vooropleidingseisen gecorrigeerd.
- onderdeel e
De nadere vooropleidingseisen voor de opleiding 'B Maritiem Officier' zijn gewijzigd. Voor degenen met het profiel CM (met de vakken wiskunde B en natuurkunde in het pakket) wordt het mogelijk de opleiding te gaan volgen. Deze nadere vooropleidingseisen gelden met ingang van het studiejaar 2017–2018.
- onderdeel f
Voor degenen met het profiel NT, NG en EM is er sprake van verzwaaring van de nadere vooropleidingseisen voor de opleiding 'B Maritiem Officier'. In onderdeel d zijn de verzwaarde eisen opgenomen. Deze zullen gelden met ingang van het studiejaar 2019/2020.
- onderdeel g en h
Deze onderdelen betreffen tekstuele aanpassingen: in de tabel ontbrak ten onrechte voor de naam van de opleiding de 'B' (bachelor). Deze omissie is rechtgezet.
- onderdeel i
De bezitter van een havo-diploma met en CM is met ingang van studiejaar 2019–2020 niet meer toelaatbaar tot de opleiding Mens en Techniek.

Onderdeel B onder 8, tabel 'Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)'

'B Global Project and Changemanagement' is de gewijzigde naam van de opleiding 'B Windesheim Honours College'. Dit onderdeel voorziet in de aanpassing. De nadere vooropleidingseisen zijn ongewijzigd.

In deze tabel stond ten onrechte de opleiding 'B Politics, Psychology, Law and Economics' opgenomen en daarom is deze hier geschrapt. Verwezen wordt naar de toelichting hierboven bij onderdeel A.

Bijlage A. Nadere vooropleidingseisen voor opleidingen van het wetenschappelijk onderwijs, onder 9, tabel 'Sectoroverstijgend'.

Onderdeel B onder 9, tabel 'Economie (instroom met vwo-diploma)'

- onderdeel a
Voor de instroom met vwo-diploma in de opleiding 'B Accountancy' en gelden met ingang van het studiejaar 2017–2018 geen nadere vooropleidingseisen meer. Deze onderdelen verwerken dit in de desbetreffende rijen.
- onderdelen b en c
Deze onderdelen schrappen de opleidingen 'B Business Administration in Hotel Management', 'B Informatie Dienstverlening en -Management', 'B Informationmanagement' en 'B Sport, Management en Ondernemen' omdat deze niet meer worden verzorgd.

De opleiding 'B Vrijtijdsmanagement' zal in het studiejaar 2017–2018 voor het laatst de mogelijkheid van instroom hebben.

- onderdeel d
Dit onderdeel betreft de wijziging van de naam van de opleiding.
- onderdeel e
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding B Sociaal Pedagogische Hulpverlening verwijst naar de noot

onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

- onderdeel f
De opleiding 'B Business Management' die dit onderdeel toevoegt aan deze tabel, valt onder de sector 'Economie' en niet langer tot de sector 'Techniek'. Sinds 2010 gelden geen nadere vooropleidingseisen meer. De toegevoegde ^{'3'} verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
De opleiding 'B Leisure Management' die dit onderdeel toevoegt in de tabel, met de bijbehorende nadere vooropleidingseisen, wordt sinds 2015 verzorgd.

Onderdeel B onder 10, tabel 'Gedrag en maatschappij (instroom met vwo-diploma)'

- onderdeel a en d
De opleidingen 'B Sport en Bewegingseducatie' en 'B Sport, Gezondheid en Management' (zie hierna bij de toelichting op Onderdeel B onder 4, tabel 'Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)', onderdelen a en b hebben het studiejaar 2017–2018 de laatste instroom. Deze opleidingen gaan op in de opleiding 'B Sportkunde'. De nadere vooropleidingseisen zijn gelijk gebleven.
- onderdeel b en c
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding B Sociaal Pedagogische Hulpverlening en de opleiding B Social work verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleidingen bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 11, tabel 'Gezondheidszorg (instroom met vwo-diploma)'

- onderdelen a
Verwezen wordt naar de toelichting hierboven op Onderdeel B onder 3, tabel 'Gedrag en Maatschappij (instroom met havo-diploma)', onderdeel a en d.
- onderdeel b
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding B Verpleegkundige, opleiding tot verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 12, tabel 'Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met vwo-diploma)'

- onderdeel a
Kandidaten met een profiel CM met biologie zijn nu ook toelaatbaar tot de opleiding 'B Diermanagement'. In dit onderdeel is dit verwerkt.
- onderdeel b
De naam van de opleiding 'B Food Design and Information' is gewijzigd in 'B Food and Innovation'. Voor de kandidaten met het profiel CM zijn de eisen verlicht, voor de overige kandidaten zijn deze gelijk gebleven. Dit onderdeel brengt deze wijzigingen aan.
- onderdelen c en e
Deze onderdelen betreffen wijziging van de namen van twee opleidingen. 'B Greenport Business and Retail' is gewijzigd in 'B Tuinbouw en Agribusiness' en 'B Plattelandsvernieuwing' in 'B Management van de Leefomgeving'. De nadere vooropleidingseisen zijn gelijk gebleven. De opleiding 'B Watermanagement' is geschrapt omdat deze hier ten onrechte staat. In de tabel 'Techniek (instroom met havo-diploma)' van bijlage B van de Ratho, waar deze opleiding thuis hoort, is hij gehandhaafd.
Dit onderdeel voegt ook toe de opleiding 'B International Food & Agribusiness', die sinds het studiejaar 2013–2014 wordt verzorgd, maar nog ontbrak in deze tabel.
- onderdeel d
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding B Land- en watermanagement verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.

Onderdeel B onder 13, tabel 'Onderwijs (instroom met vwo-diploma)'

- onderdelen a
De toegevoegde ^{'3'} bij de opleiding B Basisonderwijs, opleiding tot leraar verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdelen b en c
De verwijderde ^{'3'} bij de opleidingen B Engels2,3 en B Motorvoertuigentechniek I en II2,3 verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is. Dit is bij deze opleidingen niet meer het geval.

- onderdeel d
In dit onderdeel zijn opleidingen geschrapt die beëindigd zijn of niet meer worden verzorgd door een bekostigde hogeschool. Het betreft de beëindigde opleidingen 'B Bouwkunde I en II', 'B Bouwtechniek I en II', 'B Elektrotechniek I en II', 'B Informatie en Communicatie technologie, docent', 'B Installatietechniek I en II', 'B Mechanische Techniek I en II', 'B Mens en Maatschappij', 'B Werktuigbouwkunde I en II', 'B Opleiding Verzorging/huishoudkunde' en 'B Verzorging/gezondheidskunde' worden niet meer door een bekostigde hogeschool verzorgd. De opleidingen 'B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving¹' 'B Opleiding tot Leraar Basisonderwijs³' stonden op onjuiste wijze in de tabel. Dit onderdeel zet dit recht. De toegevoegde ³ verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft aan dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
- onderdeel e
In dit onderdeel is in de afkorting 'NGT ^{1,2,3}' de '1' geschrapt. De '1' verwees naar de noot onder de tabel die aangeeft aan dat voor de desbetreffende opleiding aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de WHW gelden. Voor de opleiding 'B Opleiding tot Leraar Nederlandse Gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT' worden deze aanvullende eisen niet meer gesteld.
- onderdeel f
Dit onderdeel voegt de opleiding 'B International Teacher Education for Primary Schools (ITEPS)' toe die met ingang van het studiejaar 2016-2017 is gestart. Voor de opleiding gelden geen nadere vooropleidingseisen.

Onderdeel B, onder 14, tabel 'Techniek (instroom met vwo-diploma)'

- onderdelen a en d
De toegevoegde ³ bij de opleidingen B Automotive en B Elektrotechniek verwijzen naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is.
 - onderdeel c en e
Voor de opleidingen 'B Creatieve Media and Game Technologies¹' en 'B Industrieel Product Ontwerpen³' gelden reeds eerder in de toelichting van een eerdere wijziging van de Ratho (Stcrt. 2015, 14390) aangekondigde- 2017-2018, gewijzigde nadere vooropleidingseisen met ingang van het studiejaar 2017-2018. De toegevoegde ³ bij de opleiding Industrieel Product Ontwerpen verwijst naar de noot onder de tabel die aangeeft dat aan de desbetreffende opleiding bij ten minste één instelling een Ad verbonden is. Daarnaast is een omissie in de nadere vooropleidingseisen gecorrigeerd.
 - onderdeel f
De nadere vooropleidingseisen voor de opleiding 'B Maritiem Officier' zijn gewijzigd. Voor degenen met het profiel CM (met de vakken wiskunde B en natuurkunde in het pakket) wordt het mogelijk de opleiding te gaan volgen. Deze nadere vooropleidingseisen gelden met ingang van het studiejaar 2017-2018.
 - onderdeel g
Voor degenen met het profiel NT, NG en EM is er sprake van verzwaring van de nadere vooropleidingseisen voor de opleiding 'B Maritiem Officier'. In onderdeel d zijn de verzwaarde eisen opgenomen. Deze zullen gelden met ingang van het studiejaar 2019/2020.
 - onderdeel h en i
Deze onderdelen betreffen tekstuele aanpassingen: in de tabel ontbrak ten onrechte voor de naam van de opleiding de 'B' (bachelor). Deze omissie is rechtgezet.
 - onderdeel j
De bezitter van een vwo-diploma met en CM is met ingang van studiejaar 2019-2020 niet meer toelaatbaar tot de opleiding Mens en Techniek.
- Onderdeel B, onder 15, tabel 'Sectoroverstijgend (instroom met vwo-diploma)'
'B Global Project and Changemanagement' is de gewijzigde naam van de opleiding 'B Windesheim Honours College'. Dit onderdeel voorziet in de aanpassing. De vooropleidingseisen zijn ongewijzigd.

Artikel I, onderdeel C (Bijlage D. Opleidingen waarvoor aanvullende eisen gelden vanwege beroepsprofiel)

Onderdeel C, onder 1

- onderdeel a
In dit onderdeel worden de opleidingen 'B Opleiding tot leraar Nederlandse Gebarentaal/tolk NGT in de Tweede Graad', 'B Sport, Management en Ondernemen', en 'B Verpleegkunde in de Maatschappelijke Gezondheidszorg' geschrapt omdat deze niet meer worden verzorgd.

- onderdeel b
In dit onderdeel wordt de opleiding 'B Sport en Bewegen' omgezet naar de opleiding 'B Sportkunde'. Deze opleiding komt in de plaats van de opleidingen 'B Sport en Bewegen' en 'B Sport, Management en Ondernemen' en wordt voor het eerst verzorgd met ingang van studiejaar 2017–2018.

Onderdeel C, onder 2

Voor de opleiding 'B Interdisciplinary Arts' gelden met ingang van het studiejaar 2018–2019 aanvullende eisen in verband met het opleidingsconcept van deze opleiding. Toelating tot deze interdisciplinaire en op maatschappelijke actualiteiten en veranderingen georiënteerde kunstopleiding rechtvaardigt het stellen van aanvullende eisen aan de kandidaat op artistiek vlak waarbij voor de artistieke vaardigheden en aanleg ook van belang is dat deze interdisciplinair zijn en maatschappelijk georiënteerd. Reeds in de toelichting op de Ratho van 3 april 2015 (Stcrt. 2014, 11514) is het onderwijsconcept genoemd als een mogelijke objectieve grond voor het stellen van aanvullende eisen.

Artikel I, onderdeel E (Bijlage E Opleidingen waarvoor aanvullende eisen gelden vanwege het onderwijsconcept)

Voor de opleidingen 'B International Bachelor's Programme in Communication and Media', 'B Economie en Bedrijfseconomie' en 'B International Business' gelden met ingang van het studiejaar 2017–2018 aanvullende eisen. Bij deze opleidingen maken objectieve gronden het stellen van aanvullende eisen voor toelating tot de opleiding noodzakelijk in verband met het tot zijn recht komen van het onderwijsconcept 'International classroom'. In de toelichting op de Ratho van 3 april 2015 (Stcrt. 2014, 11514) is het onderwijsconcept genoemd als een mogelijke objectieve grond voor het stellen van aanvullende eisen. Voor alle drie de opleidingen geldt dat zonder het stellen van de aanvullende eisen het onderwijsconcept onvoldoende van de grond komt als de kandidaten niet op de gespecificeerde kenmerken kunnen worden geselecteerd. De kwaliteit en toegankelijkheid van het hoger onderwijs is gewaarborgd omdat voldoende vergelijkbare opleidingen ook in de regio bestaan waarvoor geen aanvullende eisen worden gesteld.

De opleidingen 'B Business Administration in Hotel Management' en de 'B Hoger Hotelonderwijs' zijn samengevoegd tot de 'B Hotel Management'. De aanvullende eisen zijn hetzelfde gebleven. In verband met de overzichtelijkheid is bijlage E in zijn geheel vervangen.

Artikel II Inwerkingtreding

Vanwege het belang van spoedige inwerkingtreding van deze regeling in verband met het ophanden zijn van het studiejaar 2017–2018, treedt deze in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Voor een aantal bepalingen geldt dat zij pas later inwerking moeten treden. Deze uitzonderingen zijn opgenomen in de onderdelen a, b en c van artikel II.

- a. artikel I, onderdelen B, onder 2, subonderdeel c en C, onder 2.
De opleiding 'B Vrijtijdsmanagement' heeft in het studiejaar 2017–2018 de laatste instroom. Dit onderdeel treedt daarom in werking met ingang van 1 september 2018.
Artikel I, onderdeel B, onder 14, subonderdeel j, treedt in werking op 1 september 2018 omdat het een verzwaring van de nadere vooropleidingseisen betreft.
Ook artikel I, onderdeel C, onder 2, treedt in werking met ingang van 1 september 2018, omdat voor de opleiding 'B Interdisciplinary Arts' met ingang van het studiejaar 2018–2019 aanvullende eisen gelden.
- b. artikel I, onderdeel B, onder 7, subonderdeel f, treedt in werking met ingang van 1 september 2019.
Dit onderdeel regelt dat voor de opleiding 'B Maritiem Officier' zwaardere eisen gaan gelden voor de kandidaten met het havo-profiel NG, NT en EM. Deze eisen zullen gelden met ingang van het studiejaar 2019–2020, zodat deze kandidaten daarmee bij de keuze van hun vakken in deze profielen rekening kunnen houden. Subonderdeel i regelt dat de bezitter van een havo-diploma met een CM-profiel met ingang van studiejaar 2019–2020 niet meer toelaatbaar is tot de opleiding 'B Mens en Techniek'.
- c. artikel I, onderdeel B, onder 14, subonderdeel g, treedt in werking met ingang van 1 september 2020. Ook voor de kandidaten met het vwo-profiel NG, NT en EM gaan voor de opleiding 'B Maritiem Officier' zwaardere eisen gelden. Deze eisen zullen gelden met ingang van het studiejaar 2020–2021, zodat deze kandidaten daarmee bij de keuze van hun vakken in deze profielen rekening kunnen houden.

*De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker*